

הַשְּׁתָּא אַזּוֹר מְתַנְיֵי, וְאַזּוֹר חֲלָצִי. מַהוּ תֵרִין אַזּוֹרִין
 תָּבֵא. וּמְתַנְיִם וְחֲלָצִין אַף עַל גַּב דְּחַד אֵינּוֹן,
 תֵרִין דְּרַגְוֵן אֵינּוֹן, חַד לְעִילָא, וְחַד לְתַתָּא. לְעִילָא
 בְּשִׁירוֹתָא, אֶקְרִי מְתַנְיִם. לְתַתָּא בְּסוּפָא, אֶקְרִי חֲלָצִין,
 בְּמַה דְּאַתְּ אָמַר (ישעיה לב) וַחֲגוּרָה עַל חֲלָצִים, בְּסוּפָא,
 עַל רִישׁ יַרְכִּיּוֹם. כִּד אֶתְתָּא בְּצַעְרָא, מְנַתְקֵן אֵינּוֹן
 חֲלָצִים, מִרִישׁ יַרְכִּיּוֹן, וְשׂוֹיֵאת יְדָהּא בְּבֵאִיבָא עֲלֵיהּוֹ.

וּבְגִין כִּד לְגַבּוּרָה וּלְקַרְבָּא, צִדְק אַזּוֹר מְתַנְיֵי. וְהַכִּי
 אֶצְטְרִיךְ. לְרַחֲמֵנוּ וּלְטַב, אַמוּנָה אַזּוֹר חֲלָצִי,
 בְּחַד דְּרַגְוֵא יְדִין עֲלֵמָא, וְשִׁלְטָא לְתֵרִין סְטֵרִין, חַד
 רַחֲמֵי (דף קצ"ט ע"א) לְיִשְׂרָאֵל. וְחַד דִּינָא לְשָׂאֵר עַמּוּיִן.

וְאִי תִימָא, צִדְק דִּינָא תְקִיף אֵיהּוֹ, וְהָא כְּתִיב (ויקרא
 ט) בְּצִדְק תִּשְׁפּוּט עַמִּיתְךָ. (דברים טז) צִדְק צִדְק
 תִּרְדּוּף. וְכַמָּה אֵינּוֹן. וְדָאֵי הַכִּי הוּא. דְּהָא צִדְק לִית

לשון הקודש

בכאב עליהם.

וְלִכְּנֵן לְגַבּוּרָה וּלְקַרְבֵּי – צִדְק אַזּוֹר מְתַנְיֵי,
 וְכִד צְרִיךְ. לְרַחֲמֵנוּ וּלְטוֹב – אַמוּנָה אַזּוֹר
 חֲלָצִי. בְּדַרְגָּה אַחַת יְדוּן אֶת הָעוֹלָם וְשׁוֹלֵט
 לְשֵׁנֵי צַדִּדִּים, אַחַד לְרַחֲמֵים לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחַד
 דִּין לְשָׂאֵר הָעַמּוּיִם.

וְאִם תֹּאמַר, צִדְק הוּא דִין הַקְּשָׁה? וְהַרְי
 כְּתוּב (ויקרא ט) בְּצִדְק תִּשְׁפּוּט עַמִּיתְךָ, (דברים טז)

כַּעַת אַזּוֹר מְתַנְיֵי וְאַזּוֹר חֲלָצִי. מַה בְּאֵן
 שְׁנֵי אַזּוֹרִים? וּמְתַנְיִם וְחֲלָצִים, אַף עַל גַּב
 שְׁהֵן אַחַת, שְׁתֵּי דְרַגּוֹת הֵן, אַחַת לְמַעְלָה
 וְאַחַת לְמַטָּה. לְמַעְלָה בְּרֵאשִׁית נִקְרָא
 מְתַנְיִם, וּלְמַטָּה בְּסוּף נִקְרָא חֲלָצִים, כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר (ישעיה לב) וַחֲגוּרָה עַל חֲלָצִים. בְּסוּף,
 עַל רֵאשׁ הַיַּרְכִּיּוֹם. בְּשִׂאשָׁה בְּצַעַר, מְנַתְקִים
 אוֹתָם חֲלָצִים מִרֵּאשׁ הַיַּרְכִּיּוֹם, וְשָׂמָּה יְדִיָּהּ

בֵּיהּ וּוְתַרְנוּתָא כְּלָל. אוֹף הָכִי מָאן דְּדָאִין לְחִבְרִיהּ,
 לָא אֶצְטְרִיךְ לְמַעְבַּד לִיהּ וּוְתַרְנוּתָא מִן דִּינָא כְּלָל,
 אֵלָא בְּצַדֵּק, דְּלָא יִשְׁגַּח לְרַחֲמוּ. מֵאֲנִי צַדֵּק, בְּלָא
 וּוְתַרְנוּ לְהֵאִי סְטָרָא וּלְהֵאִי סְטָרָא, לְמֵאן דִּיחֵיב
 וּלְמֵאן דִּמְקַבֵּל. וּבְגִין כֵּךְ חַד דִּרְגָא אִיהוּ, וְאֵתְפִלַּג
 לְתֵרִין סְטָרִין. וְהִנֵּי תֵרִין סְטָרִין, ב' אֲזוּרִין, קִימָן, חַד
 לְשָׂאָר עַמִּין, וְחַד לְיִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁעֵתָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל
 מִמְצָרִים, אֵתְאֲזְרוּ בְּאֲזוּרִין אֵלִין, חַד דְקָרְבָא. וְחַד
 הָזֶה דְשִׁלְמָא. (חֶסֶר כֹּאן).

(וּכְלָא הָזֶה בְּצַדֵּק) כֵּךְ אֵתְיַעֵט בְּלָק, אָמַר וְאֲנִרְשְׁנוּ מִן
 הָאָרֶץ. אָמַר הַהוּא דִּרְגָא דְקָא (ס"א אֵתְאֲחֲרַת בֵּיהּ הָאָרֶץ
 וְדָא וכו') אֵתְאֲחֲרֵן בֵּיהּ, מִן הָאָרֶץ וְדָאִי. וְדָא הוּא כִּי
 עָצוּם הוּא מִמְנִי וְדָאִי, מָאן יִיכּוֹל לְאַנְחָא וּלְקַיֵּמָא
 בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל דִּרְגָא דְלַהוֹן תְּקִיף הוּא מְדִילִי. וּבְגִין

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

וּבִשְׁעָה שִׁנְעָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, הִתְאֲזְרוּ
 בְּאֲזוּרִים הַלְלוּ – אֶחָד שֶׁל קָרֵב, וְאֶחָד הִנֵּה
 שֶׁל שְׁלוֹם.

(וּכְלָל הִנֵּה בְּצַדֵּק) בְּשִׁיתִיעֵץ בְּלָק, אָמַר וְאֲנִרְשְׁנוּ
 מִן הָאָרֶץ. אָמַר, אוֹתָהּ דִּרְגָא (שְׂנֵאחֻהּ בּוּ הָאָרֶץ, וְהָ
 וכו') שְׁהֵם נֶאֱחֻזִים בָּהּ, מִן הָאָרֶץ וְדָאִי. וְהוּ כִּי
 עָצוּם הוּא מִמְנִי, בְּנִדְאִי. מִי יכּוֹל לְהַלְחֵם
 וְלַעֲמֵד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל? דִּרְגָתָם חֻקָּה הִיא
 מְשֻׁלִי! וּמְשוּם זֶה – וְאֲנִרְשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ. וְאִם

צַדֵּק צַדֵּק תִּרְדֹּף, וּכְמָה הֵם – וְדָאִי כֵךְ זֶה,
 שְׁהֵרִי בְּצַדֵּק אֵין כְּלָל וְתַרְנוּת. גַּם כֵּךְ מִי שֶׁדִּין
 אֵת חִבְרוֹ, לָא צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ וְתַרְנוּת
 מִחֵדִין כְּלָל, אֵלָא בְּצַדֵּק, שְׁלָא יִשְׁגִּיחַ עַל
 הָאֲחֵבָהּ, (וּיקְרָא ט) מֵאֲנִי צַדֵּק, בְּלִי וְתַרְנוּת
 לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה לְמִי שְׁנוֹתָן וּלְמִי שְׁמֻקְבֵּל.
 וּמְשוּם זֶה דִּרְגָא אַחַת הִיא, וּמִתְחַלְקַת לְשְׁנֵי
 צַדִּדִים. וּשְׁנֵי צַדִּדִים אֵלָהּ, שְׁנֵי אֲזוּרִים,
 עוֹמְדִים, אֶחָד לְשָׂאָר הָעַמִּים וְאֶחָד לְיִשְׂרָאֵל.

כָּךְ, וְאַגְרִשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ. וְאִי מֵהָאֵי אָרֶץ אַגְרִשְׁנוּ,
וְאַתְרָךְ יִתִּיחַ מִינִיחַ, אִיכּוֹל לְמַעֲבֹד כָּל רְעוּתִי, חֵילָא
דְּלֵהוּן בְּמָאי אִיהוּ. בְּפּוּמָא, וּבְעוּבָדָא. הָא פּוּמָא
דִּילָךְ, וְעוּבָדָא דִּילִי.

כִּי יִדְעָתִי אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מְבֹרָךְ וְגו' . וְכִי מֵאַן הָוָה
יָדַע. הָא אוּקְמוּיָהּ, דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (במדבר כא)
וְהוּא נִלְחָם בְּמִלְךְ מוֹאָב הָרֵאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל אֲרָצוֹ
מִיָּדוֹ, דְּאַגְר לִיחַ לְבַלְעָם וְכו'. אֲבָל כִּי יִדְעָתִי, יְדִיעָה
וְדָאי יָדַע, בְּחֻכְמָתָא דִּילִיחַ. אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מְבֹרָךְ,
מָאי אַצְטְרִיךְ הָכָא בְּרָכָה, דְּהָא בְּגִין קְלָלָה הָוָה
אֲזִיל. וְאִי הָהוּא מְלָה דְּהָוָה יָדַע מִן בְּלָעָם בְּקַדְמִיתָא,
קְלָלָה הָוָה, מָאי אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מְבֹרָךְ.

אֵלֶּא מְלָה הָכָא, וְלֹא יִדְעָנָא בָּהּ, וְלֹא זְכִינָא בָּהּ,
עַד דְּאַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְדַרְשׁ, (תהלים לד) אַבְרָכָה
אֵת יְיָ בְּכָל עֵת תָּמִיד תִּתְחַלְתּוּ בְּפִי. וְכְתִיב (תהלים טז)

לשון הקודש

בְּלָעָם וְכו'. אֲבָל כִּי יִדְעָתִי, יְדִיעָה וְדָאי יָדַע
בְּחֻכְמָתוֹ. אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מְבֹרָךְ וְגו', מַה
צְרִיךְ בְּאֵן בְּרָכָה, שְׁהָרִי בְּשִׁבִיל קְלָלָה הֲלָךְ?
וְאִם אוֹתוֹ דְּכָר שְׁהִיָּה יוֹדַע מִבְּלָעָם בְּהִתְחַלָּה
הִיָּה קְלָלָה, מַה זֶה אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מְבֹרָךְ?
אֵלֶּא דְּכָר זֶה לֹא יִדְעָתִי וְלֹא זְכִינִי בּוֹ עַד
שָׂבָא רַבִּי אֶלְעָזָר וְדַרְשׁ, (תהלים לד) אַבְרָכָה אֵת
ה' בְּכָל עֵת תָּמִיד תִּתְחַלְתּוּ בְּפִי. וְכְתוּב (שם טז)

אַגְרִשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאַגְרִשׁ אוֹתָם
מִמֶּנָּה, אוּכַל לַעֲשׂוֹת כָּל רְצוֹנִי. כַּחַם הוּא
בְּמָה? בְּפָהּ וּבְמַעֲשֶׂהּ. הָרִי הַפָּה שְׁלָךְ,
וְהַמַּעֲשֶׂה שְׁלִי.

כִּי יִדְעָתִי אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מְבֹרָךְ וְגו'. וְכִי
מֵאַן הִיָּה יוֹדַע? הָרִי פְּרֻשׁוֹהּ, שְׁהָרִי בְּהִתְחַלָּה
כְּתוּב, (במדבר כא) וְהוּא נִלְחָם בְּמִלְךְ מוֹאָב
הָרֵאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל אֲרָצוֹ מִיָּדוֹ. שְׁשֻׁכְר אֵת

אֲבָרְךָ אֶת יי אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי. מָאן (ס"א אֲבָרְךָ) דְּאֲבָרְךָ
 בְּרַבְתָּא מִן תַּתְּאִי. אֶת, דְּהָא אֶתְאַחַד בְּהוּ כְּשִׁלְהוּבָא
 בְּפִתְיִלְתָּ. וְדוּד דִּתְהוּה יַדַּע דָּא, אָמַר אֲבָרְכָה אֶת.
 אָמַר תְּהוּא רָשַׁע, תְּהוּא דְרַגְא דְלִהוּן, אַחִיד בְּהוּ,
 בְּנִין בְּרַבָּאן דְלִהוּן, דְקָא מְבָרְכִין לִיה בְּכָל יוֹמָא.
 חִילָא אִית לָךְ לְבָרְכָא לְתִהוּא דְרַגְא, וְתַעֲקַר לָךְ
 מִנְיִתְהוּ וְדָא הוּא כִי יַדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר תְּבָרְךָ מְבוֹרְךָ
 וְגו'. וּבְדָא נִיבּוּל בְּהוּ. תְּבָרְךָ לְתִהוּא דְרַגְא וְתִילוּט
 לְפִתְיִלְתָּ. וְעַל דָּא אָמַר, וְאַנְכִי אֶקְרָה כְּה, אֶעֱקַר לָךְ
 מִנְיִתְהוּ, דְלָא יִתְאַחַד בְּהוּ.

וְתוּ אֶקְרָה כְּה, אֲנִגִיד וְאֲמַשִּׁיד לְתִהוּא דְרַגְא, בְּחֻזְבִין
 וּמִסְאָבִי וּבְקָרִי וּבְטוּמְאָה דְעַבְדוּ בְנוֹי, וְהִיא
 תַעֲבִיד עִמְהוֹן גְּמִירָא. מִיַד וַיִּלְכוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזְקֵנֵי
 מִדְיָן וְקִסְמוֹם בְּיָדָם, דְלָא יִימָא תְּהוּא רָשַׁע דְלָאוּ
 הַמְנִיָה אֵינּוֹן זִינִין חֲרָשִׁין דְּאֲבָרְךָ בְּיָדוּ לְתַתְּעַבְב
 עֲלֵייהוּ (וְיַתְעַבְב עֲלֵיהוּ).

לשון הקודש

יַדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר תְּבָרְךָ מְבוֹרְךָ וְגו'. וּבְזֶה נִכְבַּל
 לְהַם. תְּבָרְךָ אֶת אוֹתָהּ דְרַגְא, וְתַקְלַל אֶת
 הַפִּתְיִלְתָּ. וְעַל זֶה אָמַר וְאַנְכִי אֶקְרָה כְּה,
 אֶעֱקַר אוֹתָהּ מִהֶם שְׁלָא תֵאחֻז בְּהֶם.
 וְעוֹד אֶקְרָה כְּה - אֲשַׁפִּיעַ וְאֲמַשִּׁיד אֶת
 אוֹתָהּ דְרַגְא בְּחַטָּאִים וּמְטָאָה וּבְקָרִי
 וּבְטָמְאָה שְׁעִשׂוּ בְנֵיהּ, וְהִיא תַעֲשֶׂה אֶתֶם

אֲבָרְךָ אֶת ה' אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי. מִי (בְרָךְ) שְׁצָרִיד
 בְּרַכָּה מִן הַתַּחֲתוֹנִים. אֶת, שְׁחָרֵי נֶאֱחֻז בְּהֶם
 כְּשִׁלְהִבַת בְּפִתְיִלְתָּ. וְדוּד שְׂדַע אֶת זֶה, אָמַר
 אֲבָרְכָה אֶת. אָמַר אוֹתוֹ רָשַׁע, אוֹתָהּ דְרַגְא
 שְׁלָהֶם, אַחֻזָּה בְּהֶם בְּגַלְל בְּרֻכּוֹתֵיהֶם,
 שְׁמְבָרְכִים אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם. כִּת יֵשׁ לָךְ לְבָרְךָ
 אֶת אוֹתָהּ דְרַגְא, וְתַעֲקַר אוֹתָהּ מִהֶם. וְזֶהוּ כִי

פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְאֵל יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אֶתְּךָ אָנֹכִי וְגו'. הָאִי קָרָא אֶתְמַר וְאַתְּעֵרוּ בֵּיתָא, אֲבָל עַד כְּעֵן אִיתָ לְאַתְּעֵרָא יַתִּיר. אַתָּה, מָאִי אִיהוּ. רָזָא אַרְוֹן הַבְּרִית. דְּדָא אִיהוּ דְרָגָא דְאֶזְלָא בְּגִלּוּתָא בְּחַדֵּי בְּנֵהָא עֲמָא קַדִּישָׁא. מִשָּׁה בְּשַׁעְתָּא דְּבַעָא רַחֲמִין עֲלֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, מַה כְּתִיב (במדבר יא) וְאִם כִּכָּה אֶתְ עוֹשֶׂה לִּי הֲרַגְנִי נָא הֲרוּג, וְאוֹקְמוּהָ.

אֲבָל הָכִי אָמַר מִשָּׁה, דְּרָגָא חַד דִּיהַבִּית לִי אֶקְרִי אַתָּה, בְּגִין דְּלִית לִיהַ פְּרִישׁוּ מִמְּךָ. ה' דִּילָה אֶתְאַחַד בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל. אִי אַתְּ (ס"א תְּשִׁיעִי לֹזֶן מִעֲלָמָא) יִשְׁתַּצִּי לֹזֶן בְּעֲלָמָא, הָא ה' דְּשָׂמָא דָּא דְאַתְאַחַד בְּהוּ אֶתְעַבֵּר מִנִּיהַ, אִי הָכִי אֶתְ עוֹשֶׂה לִּי, דְּה' עֶקְרָא דְשָׂמָא דָּא אֶתְעַקֵּר.

לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

עם בנייה, העם הקדוש. בשעה שבקש משה רחמים על ישראל, מה כתוב? (במדבר יא) ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג, ופרשוה. אבל כך אמר משה, דרגה אחת שנתת לי נקראת אתה, משום שאין לה פרדה ממך. ה' שלח נא חוזה בישראל. אם אתה (תשמידם מהעולם) ישמדו בעולם, הרי ה' של השם הנה שאחווה בהם מעבדת ממנו, אם כך את עשה לי - שה, עקר השם הזה, תעקר.

גמר. מיד - וילכו וקני מואב וקני מדן וקסמים בידם. שלא יאמר אותו רשע שאין עמו אותם מיני כשפים שעריך בידו להתעבב עליהם (ויתעבב עליהם).

פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה מז) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל [וְגו'], כִּי אֶתְּךָ אָנֹכִי וְגו'. פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר וְהַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ, אֲבָל עַד כְּעֵת יֵשׁ לְהַתְּעוֹרֵר יוֹתֵר. אַתָּה מַהוּ? סוּד אַרְוֹן הַבְּרִית, שְׂזוּהֵי דְרָגָה שְׁהוֹלְכַת בְּגִלּוּת

וְעַל דָּא אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לְבָתֵּר, (יהושע ז) וּמָה תַעֲשֶׂה
 לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, דְּהָא וּדְאִי שְׂמָא דָּא עֲקָרָא
 וְיִסוּדָא דְכֻלָּא, אַתָּה הוּא יי. וּמִשָּׁה אַף עַל גַּב
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אָמַר לִיה, הָכִי יַדַּע, דְּהָא
 בְּהָא תְלִינָא, וְחֻבָּה גָרִים. וְאַתָּה אַל תִּירָא עֲבָדֵי
 יַעֲקֹב וְגו', כֻּלָּא חַד. כִּי אַתְּךָ אֲנִי, הָא אֲוֹקִימָנָא כִּי
 אֲתִי אַתָּה לָא כְּתִיב, אֶלְא כִּי אַתְּךָ אֲנִי. כִּי אַעֲשֶׂה
 כְּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגו', בְּכָל הַגּוֹיִם אַעֲשֶׂה כְּלָה.

רַב הַמְּנוּנָא קַדְמָאָה אָמַר, דְּחִיקוּ וְעֲאֲקוּ דִּישְׂרָאֵל,
 כְּמָה טָב וְכְמָה תּוֹעֲלֵתָא גָרִים לֹון. רַפְיִון דִּשְׂאֵר
 עַמִּין, כְּמָה בִישִׁין גָרִים לֹון. דְּחִיקוּ וְעֲאֲקוּ דִּישְׂרָאֵל,
 גָרִים לֹון דְטָב לִיְהוּי וְתוֹעֲלֵתָא. וּמְאִי נִיהוּ. (דף קצ"ט ע"ב)

כְּלָה. כְּלָא דְחִיק. רַפְיִון דִּשְׂאֵר עַמִּין, גָרִים לֹון רַפְיִון
 וּבִיש, וְהֵאֵי אִיהוּ כְּלָה. וְהָכִי אֲתַחְזִי לֹון, דְּהָא כָּל
 רַפְיִון כְּלָא דְחִיקוּ דְהִתָּה לֹון בְּהֵאֵי עֲלֻמָּא, גָרִים לֹון

לשון הקודש

אַעֲשֶׂה כְּלָה.

רַב הַמְּנוּנָא הִרְאִישׁוֹן אָמַר, דַּחַק וְצָרוֹת
 יִשְׂרָאֵל כְּמָה טוֹב וְכְמָה תּוֹעֲלַת גְּרָמוֹ לָהֶם.
 רַפְיִון שְׁל שְׂאֵר הָעַמִּים כְּמָה רְעוֹת גְּרָמוֹ לָהֶם.
 דַּחַק וְצָרוֹת יִשְׂרָאֵל גּוֹרֵם לָהֶם שְׂמוֹב יְהִיָּה
 וְתוֹעֲלַת, וּמָהֶם? כְּלָה. הַכֵּל דְּחֻק. רַפְיִון שְׁל
 שְׂאֵר הָעַמִּים גּוֹרֵם לָהֶם רַפְיִון וְרַע, וְזָהוּ כְּלָה.
 וְכָךְ רְאוּי לָהֶם, שְׁהִרֵי כָּל רַפְיִון כְּלָא דַּחַק

וְעַל זֶה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ אַחַר כֵּךְ, (יהושע ז) וּמָה
 תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שְׁהִרֵי וּדְאִי שֵׁם זֶה עֲקָר
 וְיִסוּד הַכֵּל, אַתָּה הוּא ה'. וּמִשָּׁה, אַף עַל גַּב
 שְׁתַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָא אָמַר לוֹ כֵּךְ, יַדַּע
 שְׂזָה בְּזֶה תְלִינָא וְהַחֲטָא גּוֹרֵם. וְאַתָּה אַל תִּירָא
 עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְגו', הַכֵּל אַחַד. כִּי אַתְּךָ אֲנִי, הָרִי
 בְּאַרְנֵנוּ כִּי אֲתִי אַתָּה לָא כְּתוּב, אֶלְא כִּי אַתְּךָ
 אֲנִי. כִּי אַעֲשֶׂה כְּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם, בְּכָל הַגּוֹיִם

רַפְיוֹן לְבַתָּר בְּלֹא דְחִיקוֹ, כָּלָה. (ישעיה כח) כִּי כָלָה
 וְנַחֲרָצָה שְׁמַעְתִּי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה. כָּלָה בְּרַפְיוֹן.
 לְיִשְׂרָאֵל דְּהָוָה לֹוֹן דְּחִיקוֹ וְעֹאקוֹ, כָּלָה, (ישעיה סא) וְכַבְּלָה
 תַּעֲדָה כְּלִיָּהּ.

כִּמָּאן כְּלִיָּהּ. אֵלִין יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן בְּלִים דְּהֵאִי כָלָה,
 יִשְׂרָאֵל דְּהָוָה לֹוֹן דְּחִיקוֹ וְעֹאקוֹ, (עמוס ט) אָקִים
 אֶת סִבְת דְּוִיד הַנּוֹפֵלֶת, סִבְת שָׁלוֹם. לְשֹׂאֵר עַמִּין
 דְּהָוָה לֹוֹן רַפְיוֹן צָרָה וְצוֹקָה, (צוֹקָה) כָּלָה בְּרַפְיוֹן, כְּמָה
 דְּהָוָה לֹוֹן בְּקַדְמִיתָא. וְעַל דָּא כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל
 הַגּוֹיִם וְגוֹ', וְאוֹתָךְ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה, דְּהֵא לָא אֶתְחַזִּי
 לָךְ. דְּהֵא דְחִיק חַוִּית בְּקַדְמִיתָא וּמְנִין סְנִיאִין,
 בְּדְחִיקוֹ, דְּגִלּוֹתָא תְּדִיר, וְדְחִיק תַּהֲיָה כָלָה. (ס"א תרית
 כְּלִיָּהּ).

וַיִּסְרְתִיךָ לְמִשְׁפָּט, הֵאִי קָרָא חָבִי מִיבְעִי לִיָּה
 וַיִּסְרְתִיךָ בְּמִשְׁפָּט, דְּהֵא אִימְתִי יִיסוּרִי

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ הַעֲמִים שְׁהִיָּה לְהֵם רַפְיוֹן צָרָה וְצוֹקָה
 – כָּלָה בְּרַפְיוֹן, כְּמֹו שְׁהִיָּה לְהֵם בְּתַחֲלָה. וְעַל
 זֶה (ירמיה מז) כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגוֹ',
 וְאוֹתָךְ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה. שְׁהִיָּה אִין רְאוּי לָךְ,
 שְׁהִיָּה דְחוֹקִים הָיִיתֶם בְּתַחֲלָה פְּעֻמִּים רַבּוֹת
 בְּדַחֲק שַׁל גְּלוּת תְּמִיד, וְדְחוֹק תַּהֲיָה כָלָה.

(תוריש כְּלִיָּהּ)

וַיִּסְרְתִיךָ לְמִשְׁפָּט. פְּסוּק זֶה כְּדֵ צָרִיךְ לוֹ

שְׁהִיָּה לְהֵם בְּעוֹלָם הוּוָה, גּוֹרֵם לְהֵם רַפְיוֹן
 אַחַר כֵּךְ בְּלִי דְחִיק. כָּלָה. (ישעיה כח) כִּי כָלָה
 וְנַחֲרָצָה שְׁמַעְתִּי. כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה. כָּלָה
 בְּרַפְיוֹן. לְיִשְׂרָאֵל שְׁהִיָּה לְהֵם דְּחִיק וְצָרוֹת –
 כָּלָה, (שם סא) וְכַבְּלָה תַּעֲדָה כְּלִיָּהּ.

כְּמָה זֶה כְּלִיָּהּ? אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם כְּלִי הַכָּלָה
 הַזֶּה. יִשְׂרָאֵל שְׁהִיָּה לְהֵם דְּחִיק וְצָרוֹת – (עמוס ט)
 אָקִים אֶת סִבְת דְּוִיד הַנּוֹפֵלֶת, סִבְת שָׁלוֹם.

בְּשַׁעֲתָא דְדִינָא. (וְהָכֵא לֹא הָכִי אֵלֵא) מָאֵי וְיִסְרְתִיךְ לְמִשְׁפֵּט.
 אֵלֵא כְּתִיב (ישעיה ג) יִי בְּמִשְׁפֵּט יָבֵא עִם זְקֵנֵי עַמּוֹ.
 וְהָהוּא יוֹמָא, אֶקְדִים קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲסוּתָא
 לְיִשְׂרָאֵל, עַד לֹא יִיעָלוֹן לְדִינָא, בְּגִין דְיִיכְלוֹן לְקִיּוּמָא
 בִּיה. וּמָאֵי אֲסוּתָא, הִיא דְבִכָּל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא קְדָשָׁא
 בְרִיךְ הוּא יְהִיב יִסוּרִין לְיִשְׂרָאֵל זְעִיר, זְעִיר בְּכָל זְמַנָּא
 וְזְמַנָּא, וּבְכָל דָּרָא וְדָרָא בְּגִין דְבִד יִיעָלוֹן לְיוֹמָא
 דְדִינָא רַבָּא, דְיִיחֹן מִתְיָא, לֹא יִשְׁלוּט עֲלֵיהּ דִינָא.

וְנִקְהָ לֹא אֲנַקְהּ, מַהוּ. אֵלֵא, כִּד יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲוֵדִיּהוּ,
 וְלֹא עָאֲלִין בְּדִינָא עִם שְׂאֵר עַמּוּן עוֹבְדֵי
 כּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עָבִיד לוֹן לְגוּ
 מִשׁוּרַת הַדִּין, וְהוּא מְכַפֵּר עֲלֵיהּ. וּבְזְמַנָּא דְעָאֲלִין
 בְּדִינָא בְשְׂאֵר עַמּוּן, מַה עָבִיד. יַדַּע קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
 דְהָא סְמָא"ל אֲפֻטְרוּפָסָא דְעֵשׂוֹ, יִיתִי לְאֲדַפְרָא

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׂכַשְׂכֵּינְסוּ לְיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל שִׁיחִיו הַמַּתִּים,
 לֹא יִשְׁלַט עֲלֵיהֶם הַדִּין.

וְנִקְהָ לֹא אֲנַקְהּ, מַהוּ? אֵלֵא כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל עוֹבְדֵי
 כּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת לְבָדָם וְלֹא נִכְנָסִים בְּדִין עִם
 שְׂאֵר הָעַמִּים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם
 לְפָנִים מִשׁוּרַת הַדִּין, וְהוּא מְכַפֵּר עֲלֵיהֶם.
 וּבְזְמַן שְׂנַכְנָסִים בְּדִין עִם שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
 כּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת, מַה עוֹשֶׂה? יוֹדַע הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שְׂמָא"ל אֲפֻטְרוּפּוֹס שֶׁל עֵשׂוֹ יָבֵא

לְכַתְּבוּ: וְיִסְרְתִיךְ בְּמִשְׁפֵּט, שְׁהִרֵי מַתִּי
 יִסוּרִים? בְּשַׁעֲת הַדִּין. (עֲבָא לֹא קָה אֵלֵא) מַה זֶה
 וְיִסְרְתִיךְ לְמִשְׁפֵּט? אֵלֵא כְּתוּב (ישעיה ג) הִ'
 בְּמִשְׁפֵּט יָבֵא עִם זְקֵנֵי עַמּוֹ. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם
 הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְפוּאָה לְיִשְׂרָאֵל
 עַד שְׁלֹא יַעֲלוּ לְדִין כְּדֵי שִׁיּוּכְלוּ לְעַמְד בּוֹ.
 וְמַה רְפוּאָתָם? הִיא שְׂבִיבָל שְׂעֵה וְשַׁעֲה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן יִסוּרִים לְיִשְׂרָאֵל מְעַט
 מְעַט בְּכָל פַּעַם וּפַעַם וּבְכָל דּוֹר וְדוֹר, כְּדֵי

חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְכִנְיֵשׁ בְּלָהוּ לְגַבִּיּה לְיוֹמָא דְדִינָא,
 וְהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶקְדִּים לְהוּ אֲסוּוֹתָא, וְעַל כֵּן
 חוֹבָא וְחוֹבָא לְקִי וְנִקְה לְהוּ בְּיִסוּרֵין זְעִיר זְעִיר. וְדָא
 הוּא וְנִקְה, בְּיִסוּרֵין. וּבְגִין כֵּן בְּדִינָא דְקִשׁוּט, לֹא
 אֲנִיקְךָ מִעֲלָמָא בְּדִינָא בְּתַר דְּסַבְּלַת יִסוּרֵין זְעִיר זְעִיר.
 וְתוּ לֹא אֲנִיקְךָ, אִף עַל גַּב דְּאִתּוֹן בְּנִי, לֹא אֲשַׁבּוּק
 חוֹבֵיכוֹן, אֲלֵא אֲתַפְּרַע מִנְכוֹן זְעִיר זְעִיר, בְּגִין
 דְּתַהוּוֹן זְכָאִין לְיוֹמָא דְדִינָא רַבָּא. כֵּן אֲתָאן לְדִינָא,
 אֲתָא סְמָא"ל, בְּכַמְּה פְּתִקִין עֲלֵייהוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אִפִּיק פְּתִקִין דְּיִסוּרֵין, דְּסַבְּלוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן
 חוֹבָא וְחוֹבָא, וְנִמּוּחוּ כֹּל חוֹבִין, וְלֹא עֶבֶד לֹון
 וְוִתְרַנּוּתָא כְּלָל. בְּדִין תַּשֵּׁשׁ כַּחֲוִיָּה וְחִילִיָּה דְּסְמָא"ל,
 וְלֹא יָכִיל לֹון. וַיִּתְעַבֵּר מִעֲלָמָא, הוּא, וְכֹל סְטֵרוּי, וְכֹל
 עַמִּין. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב
 וְגו', בְּגִין כֵּן וַיִּסְרְתִיךָ לְמוֹשֶׁפֶט וְנִקְה לֹא אֲנִיקְךָ.

 לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

מַעֲט, כְּדֵי שְׂתַהֲיוּ צְדִיקִים לְיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל.
 בְּשָׂבָאִים לְדִין, בָּא סְמָא"ל בְּכַמְּה פְּתִקִים
 עֲלֵיהֶם, וְהַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא פְּתִקֵי
 הַיִּסוּרִים שְׂסַבְּלוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן חֲטָא וְחֲטָא,
 וְנִמּוּחוּ כֹּל הַחֲטָאִים, וְלֹא עָשָׂה לְהֶם וְתַרְנּוּת
 כְּלָל. אִזּוּ תַשֵּׁשׁ כַּחוּ וְחִילוּ שֶׁל סְמָא"ל וְלֹא
 יָכוֹל לְהֶם, וַיִּתְעַבֵּר מִהָעוֹלָם הוּא וְכֹל צְדִיקֵי
 וְכֹל הָעַמִּים. וְהוּ שְׂכַתּוֹב וְאַתָּה אַל תִּירָא

לְהוֹכִיר חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּנֶם בְּלָם אֵלָיו לְיוֹם
 הַדִּין, וְהָרִי הַקּוּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּדִים לְהֶם
 רַפּוּאָה, וְעַל כֵּן חֲטָא וְחֲטָא הִלְקָה וְנִקְה אוֹתָם
 בְּיִסוּרִים מַעֲט מַעֲט. וְזוֹהוּ וְנִקְה, בְּיִסוּרֵין.
 וּמִשׁוּם זֶה בְּדִין אֲמַת לֹא אֲנִיקְךָ מִעוֹלָם בְּדִין
 אַחֲרֵי שְׂסַבְּלַת יִסוּרִים מַעֲט מַעֲט.

וְעוֹד לֹא אֲנִיקְךָ – אִף עַל גַּב שְׂאֲתָם בְּנִי, לֹא
 אֲעוֹב אֶת חֲטָאֵיכֶם, אֲלֵא אֲפַרַע מִכֶּם מַעֲט

וְדָוֶד מִלְכָּא אָמַר, (תהלים יא) כִּי הִנֵּה הֲרֻשְׁעִים יִדְרֹכֹון
 קֶשֶׁת כּוֹנְנֵנוּ וְגו'. וְאַף עַל גַּב דְּהָאֵי קָרָא הָא
 אוֹקְמוּהָ, עַל שְׁבִנָּא וְיִזְאָח מִמֶּנּוּ דְחִזְקִיָּה אֲתָמַר, אֲבָל
 הָאֵי קָרָא עַל סְמָא"ל וְסִיעֵתִיָּה אוֹף הָכֵי אֲתָמַר, דְּכָל
 עוֹבְדוֹי וְעִיטוֹי עַל יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ. בְּלָק וּבְלָעָם הֵתוּא
 אֲרַח מִמָּשׁ נְקֻטוּ, וְהָא אֲתָמַר דְּחִבּוּרָא בִישָׂא עֲבָדוּ.
 אֲמָרוּ, עַמְל"ק: ע"ם ל"ק, עֲמָא דְלִקְא לֹון, בְּחַוִּיא
 דְּמַחֵי בִזְנָבָא דִילִיָּה, הָא אָנּוּ יִתִיר. בְּל"ק: ב"א ל"ק.
 אֲתָא מָאן דְּלָקֵי לֹון בְּרַעוּתִיָּה. בְּלָע"ם: ב"ל ע"ם, לִית
 עֲמָא, וְלִית רַעִיא. שְׂמָא דִילָן גָּרִים לְשִׁיעָאָה לֹון
 וְלֹאֲעֻקְרָא לְהוּ מִעֲלָמָא.

וְקוּדְשָׁא בְרִידָּהּ הוּא חָשִׁיב בְּגִוּוּנָא אֲחֻרָא שְׁמִיָּהוּן,
 בְּבָלָק ב"ל, בְּבְלָעָם ב"ל, הָא בְּלָב"ל. מַה
 אֲתָוּן אֲשִׁתְּאָרוּ עַמְ"ק, בְּלָבֵל עַמְקָא דְמַחְשָׁבָה דְלֵהוּן,
 דְלֹא יִשְׁלָטוּן בְּעֲלָמָא, וְלֹא יִשְׁתְּאָרוּן בְּעֲלָמָא.

לשון הקודש

נְקֻטוּ, וְהָרֵי נִתְבָּאָר שְׁחַבּוּר רַע עֲשׂוּ. אֲמָרוּ,
 עַמְל"ק – ע"ם ל"ק, עַם שְׁהִלְקָה אוֹתָם כְּנַחֲשׁ
 שְׂמֻכָּה בְּנִבּוּ. הָרֵי אָנּוּ יוֹתֵר. בְּל"ק – ב"א
 ל"ק, בָּא מִי שְׂמִלְקָה אוֹתָם בְּרַעוּנֵנוּ. בְּלָע"ם –
 ב"ל ע"ם, אִין עַם וְאִין רוּעָה. שֵׁם שְׁלָנּוּ גֹרָם
 לְהַשְׁמִידָם וְלַעֲקָר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.
 וְחֻקְרוּשׁ בְּרוּף הוּא חָשִׁב בְּגוּן אַחַר אֵת
 שְׂמוּתֵיהֶם. בְּבָלָק ב"ל, בְּבְלָעָם ב"ל – הָרֵי

עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְגו', בְּגִלְלָהּ זֶה וְיִסְרָתִידָּהּ לְמִשְׁפָּט
 וְנִקְרָה לֹא אֲנִקְרָה.

וְדָוֶד הַמֶּלֶךְ אָמַר, (תהלים יא) כִּי הִנֵּה הֲרֻשְׁעִים
 יִדְרֹכֹון קֶשֶׁת כּוֹנְנֵנוּ וְגו'. וְאַף עַל גַּב שְׂפִסּוּק
 זֶה הָרֵי פְרֻשׁוּהוּ, עַל שְׁבִנָּא וְיִזְאָח הַמְּמַנִּים
 שֶׁל חִזְקִיָּה נֹאמַר. אֲבָל פְּסוּק זֶה עַל סְמָא"ל
 וְסִיעֵתוֹ גַּם כִּדָּה נֹאמַר, שְׂכָל מַעֲשָׂיו וְעַצּוֹתָיו
 הֵם עַל יִשְׂרָאֵל. בְּלָק וּבְלָעָם אוֹתוֹ דְרָךְ מִמָּשׁ

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעֶזֶר, יָאוֹת אִמְרַת, אֲבָל בְּלָק,
תַּפַּח רוּחִיהַּ בְּגִיהֶנָם. וּבִלְעָם יִשְׁתַּחֲקֹן תַּפְּן
גְּרַמּוּי וְרוּחִיהַּ. וְהָכִי הוּא עֵיטָא בִישָׂא נִטְלוּ עַל
פְּטְרוֹנָא. עַל הָאִי כַה, דְּחָשִׁיבוּ לְאַעְקָרָא לְהָאִי כַה,
וְחָשִׁיבוּ לְסַטְרָא בִישָׂא לְסַלְקָא לִיהַּ בְּפוּמָא וּבְעוּבָדָא.

אָמַר הֵהוּא רָשַׁע, קַדְמָאִי אֲשֶׁתְּדָלוּ וְלֹא יָכִילוּ. דִּר
הַפְּלָגָה אֲשֶׁתְּדָלוּ, וְלֹא יָכִילוּ. עָבְדוּ עוּבָדָא,
וּפוּמָא חֶסֶר מַנְיִיהוּ, דְּלִישְׁנָהוּן אֶתְבַּלְבַּל, וְלֹא יָכִילוּ.
אֲבָל אַנְתָּ, הָא פּוּמָךְ שָׁנָן, וְלִישְׁנָךְ מִתְתַּקֵּן בְּתַרִּין
סַטְרִין אֵלִין, אֵת אֲשֶׁר תְּבַרְךְ מְבוּרְךְ, וְאֲשֶׁר תִּאֹזֵר
יּוֹאֵר, הֵהוּא סַטְרָא דְאַתְּ בְּעֵי לְסַלְקָא לְעֵילָא בְּפוּמָךְ
וְלִישְׁנָךְ, אֶסְתְּלִיק. וְהֵהוּא סַטְרָא דְאַתְּ בְּעֵי לְמִילַט,
בְּחֵילָא דְפוּמָךְ תִּילוּט (וּסַטְרָא קַמְךָ) וְכֵלָא בְּךָ תְּלִיָא (דף קצ"ט ע"ב)
וְהֵא עוּבָדָא אֶתְתַּקֵּן. אֲבָל בְּמַלְהַ תְּלִיָא כֵלָא (א"ע)

לשון הקודש

אָמַר אוֹתוֹ רָשַׁע, הֵרָאשׁוּנִים הִשְׁתַּדְּלוּ וְלֹא
יָכִלוּ, דִּיר הַפְּלָגָה הִשְׁתַּדְּלוּ וְלֹא יָכִלוּ. עָשׂוּ
מַעֲשֵׂה, וּפְהַ חֶסֶר מַהֶם, שְׁלִשׁוֹנָם הִתְבַּלְבְּלָה
וְלֹא יָכִלוּ. אֲבָל אַתָּה, הֵרִי פִיךָ שָׁנָן וְלִשְׁנָךְ
מִתְקַנֵּת בְּשָׁנֵי צְדָדִים אֵלוֹ – אֵת אֲשֶׁר תְּבַרְךְ
מְבוּרְךְ, וְאֲשֶׁר תִּאֹזֵר יּוֹאֵר. אוֹתוֹ הַצַּד שְׂאֵתָה
רוּצָה לְסַלֵּק לְמַעְלָה בְּפִיךָ וְלִשְׁנָךְ, הַסְתַּלַּק.
וְאוֹתוֹ הַצַּד שְׂאֵתָה רוּצָה לְקַלְל, בְּכַח פִּיךָ
תְּקַלְל (צַד לְפָנֶיךָ) וְהַכֵּל תְּלוּי בְּךָ, שְׁהֵרִי הַמַּעֲשֵׂה

בְּלִבְלִ. אֵיזָה אוֹתוֹת נִשְׁאָרוּ? עַמְ"ק. בְּלִבְל
עַמְ"ק מִחֲשַׁבְתָּם שְׁלֹא יִשְׁלֹטוּ בְּעוֹלָם וְלֹא
יִשְׁאָרוּ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעֶזֶר, יְפַה אִמְרַתְךָ, אֲבָל
בְּלָק תַּפַּח רוּחוֹ בְּגִיהֶנָם, וּבִלְעָם יִשְׁתַּחֲקֹן
שָׁם עֲצֻמוֹתָיו וְרוּחוֹ. וְכֵךְ הוּא עֲצָה רָעָה
לְקַחוּ עַל הַפְּטְרוֹן, עַל הַכַּה הַזֶּה, שְׁחָשְׁבוּ
לְעַקֵּר אֵת הַכַּה הַזֶּה, וְחָשְׁבוּ לְסַלְקָהּ לְצַד רַע
בְּפִהּ וּבְמַעֲשֵׂה.

וְעַל דָּא (ס"א בְּעוֹבְדָא) בְּעוֹבְדָא דְנַחֲשׁ אֲנָא אֶתְקִין. וְאַנְתָּ
תַּשְׁלִים כֹּלָא בְּפוּמְךָ, תְּהוּא סְטָרָא דְתַבְרֵךְ מְבוֹרְךָ,
וְהֵהוּא סְטָרָא דְתַאזְרֵי יוֹאֵר.

וְהוּא לָא יָדַע דְקוּדְשָׁא בְרוּךְ הוּא (איוב יב) מִסִּיר שְׁפָה
לְנַאֲמָנִים וְטַעַם זְקָנִים יִקָּח, וְכֹלָא בְרִשׁוּתִיהָ
קִיִּימָא. מִסִּיר שְׁפָה לְנַאֲמָנִים, אֵלּוּ דֹר הַפְּלָגָה,
דְּבַלְבַל לִישְׁנָהוֹן, דְּלֹא יִשְׁלֹטוֹן בְּמַלְכָּה כְּלָל. דְּכַתִּיב,
(בראשית יא) אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רַעְהוּ. וְטַעַם
זְקָנִים יִקָּח, אֵלּוּ בַלְעָם וּבְלָק דְתַרְוּוּיָהוּ הוּוּ בְּעֵיטָא
חַדָּא, דְכַתִּיב וַיַּעַל בְּלָק וּבַלְעָם פֶּר וְאִיל בַּמִּזְבֵּחַ.

תָּא חַוִּי, תְּהוּא רְשָׁע דְבַלְעָם, כֹּל עוֹבְדוּי לְבִישׁ,
בְּרוּם לְבָא. תַרְוּוּיָהוּ הוּוּ סְלִקִין קַרְבְּנָא, דְכַתִּיב
וַיַּעַל בְּלָק וּבַלְעָם. וְכֹל מַדְבַּחִין בְּלָק הָוָה מְסִדֵּר,
וְאִיהוּ רְשָׁע, הָוָה מְשַׁבַּח גְּרַמִּיָּה וְאָמַר, אֶת שִׁבְעַ

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

בְּדַבֵּר כְּלָל, שְׁכַתוּב (בראשית יא) אֲשֶׁר לֹא
יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רַעְהוּ. וְטַעַם זְקָנִים יִקָּח –
אֵלּוּ בַלְעָם וּבְלָק שְׁשִׁנִּיָּהֶם הָיוּ בַעֲצָה אַחַת,
שְׁכַתוּב וַיַּעַל בְּלָק וּבַלְעָם פֶּר וְאִיל בַּמִּזְבֵּחַ.

בֵּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ בַלְעָם הָרְשָׁע כֹּל מַעֲשָׂיו
לָרַע, בְּרוּם לֵב. שְׁנֵיהֶם הָיוּ מַעֲלִין קַרְבָּן,
שְׁכַתוּב וַיַּעַל בְּלָק וּבַלְעָם. וְכֹל הַמִּזְבְּחוֹת הָיָה
בְּלָק מְסִדֵּר, וְהוּא הָרְשָׁע הָיָה מְשַׁבַּח עֲצָמוֹ

נִתְתַקֵּן. אֲבָל בְּדַבּוֹר הַכֹּל תְּלוּי, וְעַל זֶה (בַּמַּעֲשָׂה)
כַּמַּעֲשָׂה נַחֲשׁ אֲנִי אֶתְקִין, וְאַתָּה תַשְׁלִים הַכֹּל
בְּפִיךָ. אוֹתוֹ צַד שְׁתַּבְרֵךְ – מְבוֹרְךָ, וְאוֹתוֹ צַד
שְׁתַּאֲר – יוֹאֵר.

וְהוּא לֹא יָדַע שֶׁהַקּוּדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא (איוב יב)
מִסִּיר שְׁפָה לְנַאֲמָנִים וְטַעַם זְקָנִים יִקָּח, וְהַכֹּל
עוֹמֵד בְּרִשׁוּתוֹ. מִסִּיר שְׁפָה לְנַאֲמָנִים – אֵלּוּ
דֹר הַפְּלָגָה, שְׁבַלְבַל לְשׁוֹנָם שְׁלֹא יִשְׁלֹטוּ

הַמְזִבְּחֹת עֲרֵכְתִי וְאֶעֱלֶה פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ. וְאֵלֹהֵי לְבָבְךָ
לֹא שָׁתַף בְּחֵדִיָּה. אָמַר קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא, רָשָׁע, כִּלְא
יִדְעָנָא, אֵלֹא שׁוּב אֵל בְּלָק, וְאֵת לֹא צָרִיךְ לְמַלְלָא
אֵלֹא זְכָה תִדְבֵּר. הָדָא הוּא דְכִתְיִב, וְטַעַם זְקֵנִים יִקָּח.

דְּבַר אַחַר וְטַעַם זְקֵנִים יִקָּח, דְּכִתְיִב וַיִּלְכוּ זְקֵנֵי
מוֹאֵב וְזְקֵנֵי מִדְיָן וְקַסְמִים בְּיָדָם. טַעַמָּא
דְּאֵינוּן זְקֵנִים נָטַל מִנֵּיהוּ, וְלֹא יָכִילוּ לְמַשְׁלַט
בְּחַרְשֵׁיהוּ כְּלָל. וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בְלָק. מַלְיָן
בְּאֵתְנָלְיָא, וְלֹא בְלַחֲשׁוֹ. פָּגִים אוֹדְנָא הָוָה, וּפָגִים
עֵינָא, וּפָגִים רַגְלָא. מִתְּלַת דְּוִכְתִּין הָוָה פָּגִים. מְתוּקָן
הָוָה לְסַטְרָא אַחְרָא, וְהָכִי אַצְטְרִיךְ לְהָהוּא סַטְרָא
אַחְרָא, אַתְרֵי דְשִׁרְיָא פָּגִים, זִינָא לְזִינְיָה.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פַּה הַלִּילָה וְהַשִּׁיבוּתִי, (במדבר כב)
אֵינוּן כְּתִיב, וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו. וְאִיהוּ כְּתִיב,

לשון הקודש

אוֹתָם זְקֵנִים נָטַל מֵהֶם, וְלֹא יָכִילוּ לְשַׁלֵּט בְּלָק
בְּכַשְׁפֵּיהֶם. וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בְלָק, דְּבָרִים
בְּגִלּוּי וְלֹא בְלַחֲשׁוֹ. פָּגִים אֵינוּן הָוָה, וּפָגִים עֵינָן,
וּפָגִים רַגְלָן. מִשְׁלֵשָׁה מְקוּמוֹת הָיָה פָּגִים.
מִתְקָן הָיָה לְצַד הָאַחַר, וְכִךְ צָרִיךְ אוֹתוֹ צִד
אַחַר – מְקוֹם שְׁהַפְּגָם שְׁרוּי, כֹּל מִיָּן לְמִינוּ.
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פַּה הַלִּילָה וְהַשִּׁיבוּתִי. הֵם
כְּתוּב, וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו. וְהוּא כְּתוּב, וַיֹּאמֶר

וַיֹּאמֶר (במדבר כב), אֵת שִׁבְעַת [שִׁבְעַת] הַמִּזְבְּחֹת
עֲרֵכְתִי וְאֶעֱלֶה פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ. וְאֵלֹהֵי אֵת בְּלָק
לֹא שָׁתַף יְחַד אֵתוֹ. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:
רָשָׁע! הַכֹּל יִדְעָתִי, אֵלֹא שׁוּב אֵל בְּלָק, וְאֵתָה
לֹא צָרִיךְ לְדַבֵּר, אֵלֹא – זְכָה תִדְבֵּר. זְהוּ
שְׁכַתוּב וְטַעַם זְקֵנִים יִקָּח.

דְּבַר אַחַר וְטַעַם זְקֵנִים יִקָּח – שְׁכַתוּב וַיִּלְכוּ
זְקֵנֵי מוֹאֵב וְזְקֵנֵי מִדְיָן וְקַסְמִים בְּיָדָם. טַעַם

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם. לִינּוּ פֹה הַלֵּילָה, בְּגִין דְּלֵילִיא אִיהוּ
שַׁעְתָּא דְּסַמְרָא אַחְרָא הָוֵי, לְחַרְשֵׁיא, בְּשַׁעְתָּא
דְּמִשְׁתַּכְּחֵי וְשַׁלְטֵי סַמְרֵי בִישׁוֹן וּמִתְפַּשְׁטוּן בְּעֵלְמָא.
כַּאֲשֶׁר יִדְבֵר יְיָ אֱלֹהֵי. שְׂבוּחֵי קָא מְשַׁבַּח גְּרַמְיָה
בְּשֵׁמָא דֵּי.

וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, וְשָׂרֵי מִדְּיָן אֶתְפָּרְשׁוּ מִנֵּיהוּ, וְלֹא
פָּעוּ לְמִיתַב תַּמָּן. וְסַבֵּי מוֹאָב אֶשְׁתָּאֲרוּ,
דְּכַתִּיב וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, בְּלַחֲדֵייהוּ. יָאוּת עַבְדֵי
מִדְּיָן, דְּאֶתְפָּרְשׁוּ מִכָּל וּכְל מִנֵּיהוּ. וְאֶלְמָלֵא לָא הָוֵי
מְחָאן בְּסוּפָא דֵהוּוּ בְּעֵיטָא דְּבַלְעָם, לְשַׁלְחָא נְשִׁיחֹן
לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים לְמַטְעֵי לֹזֵן. וּקְרָא אוֹכַח חוּבָא
דְּלַחֲוֹן, דְּכַתִּיב, (במדבר כה) כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִבְלֵיהֶם
אֲשֶׁר נָבְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כְּזָבִי בַת
נְשִׂיא מִדְּיָן אֶחֻותָם וְגו'. בְּתֵרִין אֱלִין חָאבוּ. וְהָוָה
חוּבָא דְּלַחֲוֹן סְגִי. מָחוּ בְּזַנְבָא לְבַתָּר. וּבְגִין כֶּךָ אֱלִין

לשון הקודש

מִדְּיָן שְׁנַפְרְדוּ מִכָּל וּכְל מַהֵם. וְאֶלְמָלֵא לֹא
הָיוּ מַכִּים בְּסוּפָא שְׁהָיוּ בְּעַצַת בְּלַעַם, לְשַׁלְחָה
נְשׁוּתֵיהֶם לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים לְיִשְׂרָאֵל
לְהַטְעוֹתָם. וְהַפְּתוּב מוֹכִיחַ אֶת הַטְּמָאִם,
שְׂכַתוּב (במדבר כה) כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִבְלֵיהֶם
אֲשֶׁר נָבְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כְּזָבִי
בַת נְשִׂיא מִדְּיָן אֶחֻתָם וְגו'. בְּשֵׁנֵי אֱלֹהֵי חַטָּאוּ,
וְהָוָה חַטָּאֵם גְּדוּל. הָכּוּ אַחַר כֶּךָ בְּזַנְבֵי. וְלָכֵן

אֲלֵיהֶם. לִינּוּ פֹה הַלֵּילָה, מִשּׁוּם שְׁהַלֵּילָה הוּא
שַׁעַת הַצַּד הָאֲחֵר לְכַשְׁפִּים, בְּשַׁעָה שְׁנַמְצָאִים
וְשׁוּלְטִים צְדָדִים רְעִים וּמִתְפַּשְׁטִים בְּעוֹלָם.
כַּאֲשֶׁר יִדְבֵר ה' אֱלֹהֵי, שְׂבַח הָיָה מְשַׁבַּח אֶת
עַצְמוֹ בְּשֵׁם ה'.

וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב. וְשָׂרֵי מִדְּיָן נִפְרְדוּ מֵהֶם
וְלֹא רָצוּ לְשַׁבֵּת שָׁם. וְזַקְנֵי מוֹאָב נִשְׁאָרוּ,
שְׂכַתוּב וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב, לְבָדָם. נֹאחַ עָשׂוּ

אֲשֶׁתְּאָרוּ בַּהֲדִיָּה, וְאֵלֶיךָ אֶזְלוּ בְּלַחֲדֵייהוּ.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בְּלָעַם, כִּמְהָ יָאוֹת
הָיָה לֹזֵן לְבָנֵי מִדְּיָן דְּאֵזְלֵי, אִי רְעוּתָא דְלַהוֹן
הָכִי. אֲבָל יְשִׁיבָה דִּיתִיבּוּ אֵינּוֹן דְּמוֹאָב, גְּרַמָּא לֹזֵן
טַב, בְּגִין דְּאֲשֶׁתְּאָרוּ תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּאֶזְלוּ אֵינּוֹן דְּמִדְּיָן,
גְּרַמֵּי לֹזֵן בִּישׁ. מָאִי טַעְמָא. אֵלֶיךָ חֲשָׁשׁוּ לִיקְרָא
דְּמִלְכָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיִּתִּיבוּ. וְאֵלֶיךָ לֹא חֲשָׁשׁוּ
לָהּ פְּלוּם. וְאֶזְלוּ לְאַרְחֵייהוּ.

בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר הָהוּא רָשָׁע, וְהַשִּׁיבוֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר
כַּאֲשֶׁר יִדְבֵּר יי. מִיַּד אֲזִדְעוּזְעוּ אֵינּוֹן
דְּמוֹאָב לְמִלְכָּה דָּא, וַיִּתִּיבוּ תַּמָּן. וְאֵינּוֹן דְּמִדְּיָן לֹא
חֲשָׁשׁוּ לְדָא פְּלוּם, וְאֶזְלוּ לֹזֵן, וְאֲתַעְנָשׁוּ לְבַתְּרָ. וְעַל
דָּא וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בְּלָעַם. כִּי הוּא לִילֵיָא, הָהוּא
רָשָׁע לְחִישׁ לְחִישׁוֹן, וְעֵבִיד בְּלַטִּין, וְאֲמַשִּׁיךְ עָלֶיהָ
רוּחָא מְלַעִילָא, מִיַּד וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם, אֱלֹהִים

לשון הקודש

אלו נשׂארו אתו, ואלו הלכו לבדם.

והלכו לדרךם.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם בְּלָעַם –
כִּמְהָ נָאָה הָיָה לָהֶם לְבָנֵי מִדְּיָן שֶׁהִלְכוּ, אִם
רְעוּתָם כְּדָ. אֲבָל יְשִׁיבָה שֶׁיֵּשְׁבוּ הֵם בְּמוֹאָב
גְּרַמָּה לָהֶם טוֹב מִשׁוּם שֶׁנִּשְׂאָרוּ שָׁם. וּמֵה
שֶׁהִלְכוּ אוֹתָם שֶׁל מִדְּיָן, גְּרַמוּ לָהֶם רַע. מֵה
הַטַּעַם? אֵלֶיךָ חֲשָׁשׁוּ לְכַבּוֹד דְּבַר הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ
הוּא, וַיֵּשְׁבוּ. וְאֵלֶיךָ לֹא חֲשָׁשׁוּ לָהּ פְּלוּם,

בְּשַׁעֲתָא שְׂאֵמַר אוֹתוֹ רָשָׁע וְהַשִּׁבְתִּי אֶתְכֶם
דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֵּר הוּא, מִיַּד הוֹדְעוּזְעוּ אוֹתָם שֶׁל
מוֹאָב לְדָבָר הַזֶּה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. וְאוֹתָם שֶׁל מִדְּיָן
לֹא חֲשָׁשׁוּ לָהּ פְּלוּם וְהִלְכוּ לָהֶם, וְנַעֲנְשׁוּ
אַחֵר כְּדָ. וְעַל זֶה, וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי מוֹאָב עִם
בְּלָעַם. כִּי אוֹתוֹ הִלְיָהּ אוֹתוֹ רָשָׁע לְחִישׁ
לְחִישִׁים וְעָשָׂה בְּקַסְמִים, וְהִמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם רוּחַ

סַתֵּם, דְּרָגָא דִּילִיָּה מִסְטָרָא אַחְרָא דְשִׁמְאֵלָא.

וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. (במדבר כב) דְּרָגָא
 דִּילִיָּה, מִסְטָרָא אַחְרָא דְשִׁמְאֵלָא הוּא,
 דְקָא אֶצְטְרִיךְ לְמִשְׁאֵל. וְאִף עַל גַּב דְּחִבְרִיָּא אֲתַעְרוּ
 בְּדָא, בְּגִזְוֵנָא אַחְרָא, וְאֵינוֹן אֲמַרִי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא (עַבְד בִּיה) נְסִיוֹנָא עֵבֶד לִיָּה בְּמִלּוּי. תִּלְתָּא הֵוֹ, חַד
 חֲזִיקָה. וְחַד יְחֻזְקָאֵל. וְחַד בְּלָעָם. תְּרִין לֹא קִיִּימוּ
 בְּדָקָא יְאוּת, וְחַד קָאִים. וּמְנוּ. יְחֻזְקָאֵל. דְּכִתִּיב, (יְחֻזְקָאֵל
 לז) הַתְּחִינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה, וְאִיהוּ תָב וְאָמַר, וַיֹּאמֶר
 יי אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ. חֲזִיקָהוּ אָמַר, (מַלְכִים ב ט) מֵאַרְיָן
 רְחוּקָה בָּאוּ אֵלַי מִבְּבֶל. בְּלָעָם אָמַר בְּלָק בֶּן צְפוּר
 מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי, חָשִׁיב אָנָּה בְּעֵינַי מַלְכִין
 וְשְׁלִיטִין. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל לִיָּה לְמַטְעֵי לִיָּה,
 דְּכִתִּיב, (אִיּוֹב יב) מִשְׁנֵיָּא לְגוֹיִם וַיֵּאבְדִם וְאוֹקְמוּהָ.

לשון הקודש

(יְחֻזְקָאֵל לז) הַתְּחִינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה. וְהוּא שָׁב
 וְאָמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ. חֲזִיקָה
 אָמַר, (מַלְכִים-ב ט) מֵאַרְיָן רְחוּקָה בָּאוּ [אֵלַי]
 מִבְּבֶל. בְּלָעָם אָמַר, בְּלָק בֶּן צְפוּר מֶלֶךְ
 מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי. חָשִׁיב אָנִי בְּעֵינַי מַלְכִים
 וְשְׁלִיטִים. וְתַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאֵל אוֹתוֹ
 לְהַטְעוֹתוֹ, שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יב) מִשְׁנֵיָּא לְגוֹיִם
 וַיֵּאבְדִם, וּפְרָשׁוּהָ.

מִלְמַעְלָה. מִיָּד - וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם,
 אֱלֹהִים סַתֵּם, דְּרָגָתוֹ מִצַּד אַחַר שֵׁל הַשִּׁמְאֵל.
 וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. דְּרָגָתוֹ
 מִצַּד הַשִּׁמְאֵל הִתְּתָה, שְׁהַצְטְרִיךְ לְשִׁאֵל. וְאִף
 עַל גַּב שְׁהַחֲבָרִים הַתְּעוֹרְרוּ בְּזֶה בְּגוֹן אַחַר,
 וְהֵם אָמְרוּ שְׁתַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (עֵשָׂה טז) נִסָּה
 אוֹתוֹ בְּדַבְּרָיו. שְׁלִשָּׁה הֵיוּ; אֶחָד חֲזִיקָה,
 וְאֶחָד יְחֻזְקָאֵל, וְאֶחָד בְּלָעָם. שְׁנַיִם לֹא עָמְדוּ
 כְּרִאוּי, וְאֶחָד עָמַד, וּמִיָּהוּ? יְחֻזְקָאֵל, שְׁפָתוֹב